

STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
LENKŲ KALBOS ISTORINĖ RAIDA	

Dėstytojas (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis: doc. dr. Viktorija Ušinskienė	VU Filologijos fakulteto Polonistikos centras

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji (BA)	privalomasis

Įgyvendinimo forma	Vykdymo laikotarpis	Vykdymo kalba (-os)
kontaktinė (auditorinė)	5 semestras	lietuvių/ lenkų

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: lenkų kalbos mokėjimo lygis $\geq$ B2	Gretutiniai reikalavimai (jei yra): nėra

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	133	64	69

Dalyko (modulio) tikslas: studijų programos ugdomos kompetencijos
<p>Šiuo dalyku siekiama ugdyti dalykines būsimųjų kalbos tyrėjų kompetencijas: kalbos kaip reiškinio ir istorinės lyginamosios kalbotyros kaip mokslo disciplinos supratimą, senosios lenkų kalbos sistemos supratimą ir analizę įvairiais lygmenimis (lyginant su šiuolaikine lenkų kalba, o iš dalies – ir su lietuvių kalba). Analizuojant lenkų kalbos raidą, atliekant praktines ir tiriamojo pobūdžio užduotis bus ugdomos studentų bendrosios kompetencijos: analitinis ir kritinis mąstymas, gebėjimas konstruktyviai dirbti ir mokytis savarankiškai ir grupėje, taikant įgytas žinias ir gebėjimus praktikoje.</p>

Dalyko (modulio) studijų siekiniai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
<p>Studentas gebės:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tinkamai vartoti bei aiškinti diachroninės kalbotyros terminus ir sąvokas; - taikyti istorinės lyginamosios kalbotyros metodus praktikoje; - klasifikuoti lenkų kalbą indoeuropiečių kalbų sistemoje, paaiškinti jos genetinius ryšius; - rinkti ir sistemuoti informaciją bei kritiškai ją vertinti; - apibrėžti pagrindinius X-XIX a. lenkų kalbos raidos etapus bei bendrinės lenkų kalbos susidarymo aplinkybes; - analizuoti senosios lenkų kalbos ypatumus, jos gramatinę sistemą ir žodyną lyginant su šiuolaikinės lenkų kalbos sistema (iš dalies lyginant ir su lietuvių kalba); - skaityti, suprasti ir analizuoti įvairiais požiūriais (fonetiniu, gramatiniu, leksikologiniu ir kt.) XIII-XIX a. rašytinius tekstus; - gebėti organizuoti savo darbą ir mokymąsi, pasirinkdami tinkamas strategijas užduotims atlikti, planuoti laiką ir laikytis nustatytų terminų. 	<p>Probleminis dėstymas. Informaciniai (literatūros analizė) metodai. Aktyvaus mokymo(si) (darbas grupėmis ir poromis, minčių lietus, diskusija). Tiriamojo pobūdžio ir praktinės užduotys (tekstų, gramatinių formų ir t.t. analizė, pranešimų paruošimas ir pristatymas).</p>	<p>Kaupiamasis vertinimas. Semestro metu: 2 kontroliniai testai (uždarą ir atvirojo tipo klausimai ir užduotys) + 2 pranešimai (prezentacijos). Egzaminas raštu (uždarą ir atvirojo tipo klausimai ir užduotys, teksto analizė). Studentui leidžiama laikyti egzaminą tik tuo atveju, jeigu jis semestro metu praleido ne daugiau kaip 30% paskaitų, pratybų ar seminarų bei atsiskaitė visus numatytus tarpinius atsiskaitymus.</p>

Temos	Kontaktinio darbo valandos						Savarankiškų studijų laikas ir užduotys		
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas	Užduotys
1. Diachroninės kalbotyros sąvoka, objektas ir tikslas; jos metodai: lyginamasis metodas, vidinė bei išorinė rekonstrukcija, "bangų" teorija, fonetiniai dėsniai.	2		1				3	2	Kursui parengtų mokslinių tekstų skaitymas ir analizė (Nr. 1, p. 167-171, Nr. 3, p. 68-77).
2. Kalbų šeimos sąvoka. Indoeuropiečių kalbų šeima. Indoeuropiečių bei slavų prokalbių santykiai. Slavų kalbų klasifikacija: rytų, vakarų, pietų slavų kalbos.	2		1				3	2	Kursui parengtų mokslinių tekstų skaitymas ir analizė (Nr. 3, p. 15-47).
3. Slavų etnogenezės bei protėvynės problematika. Praslavų kalba: susiformavimo bei suskilimo chronologija ir istorinis fonas. Pagrindiniai procesai, vykę praslavų epochoje. Senoji slavų kalba, jos įtaka slavų bendrinių kalbų vystymuisi.	4		4				8	6	Kursui parengtų mokslinių tekstų skaitymas ir analizė (Nr. 3, p. 35-52, Nr. 1, p. 171-204). I kontrolinis testas.
4. Lenkų kalbos kilmė (istorinis fonas bei chronologija), jos vieta slavų kalbų šeimoje. Lenkų kalbos istorijos periodizacija, jos tarminė diferenciacija. Šaltiniai. Seniausieji raštijos paminklai.	2		2				4	7	Kursui parengtų mokslinių tekstų skaitymas ir analizė (Nr. 2, 17-55, Nr. 3, 52-64). I referatas (prezentacija).
5. Lenkų raštijos ištakos, ortografijos raida. XV-XIX a. ortografijos traktatai.	3		2				5	3	Kursui parengtų mokslinių tekstų skaitymas ir analizė. Praktinės užduotys (Nr. 2, p. 61-79, Nr. 3, p. 64-68).
6. X-XIX a. lenkų kalbos fonologijos sistemos evoliucija (vokalizmas, konsonantizmas, kirtis ir priegaida).	7		5				12	8	Kursui parengtų mokslinių tekstų skaitymas ir analizė. Praktinės užduotys (Nr. 3, p. 77-172).
7. Lenkų kalbos morfologijos sistemos raida (daiktavardis, būdvardis, įvardis, skaitvardis, veiksmažodis, specifinės lenkų kalbos vyriškojo asmens kategorijos formavimas).	4		3				7	8	Kursui parengtų mokslinių tekstų skaitymas ir analizė. Praktinės užduotys (Nr. 3, p. 175-247). II kontrolinis testas.
8. Bendrinės lenkų kalbos susidarymas. Istorinės sąlygos. Dialektų vaidmuo. Lotynų kalbos bei kitų kalbų įtaka. Bendrinės lenkų kalbos vaidmuo Lenkijos padalijimų laikotarpiu.	3		2				5	2	Kursui parengtų mokslinių tekstų skaitymas ir analizė. Praktinės užduotys (Nr. 2, p. 104-120, 212-220).
9. Materialinės bei dvasinės kultūros evoliucijos atspindys leksikoje (seniausieji leksikos sluoksniai, skolinių geografija bei periodizacija, kalbiniai kontaktai leksikos duomenimis). Istorinė leksikografija.	3		2				5	2	Kursui parengtų mokslinių tekstų skaitymas ir analizė. Praktinės užduotys (Nr. 2, p. 96-104, 154-173, 241-255).
10. Lenkų kalbotyros ištakos. Pirmieji traktatai apie kalba. Pirmosios gramatikos ir žodynai.	2		2				4	7	Kursui parengtų mokslinių tekstų skaitymas ir analizė. Praktinės užduotys (Nr. 2, p. 255-295). II referatas (prezentacija).
11. XIII-XIX a. rašytinių tekstų skaitymas, vertimas ir analizė.			8				8	8	Tekstų skaitymo, gramatinių formų atpažinimo ir lyginimo su dabartinėmis slavų ir lietuvių kalbomis, tekstų vertimo užduotys (Lit-ra: Nr. 5, p. 9-116).
12. Pasiruošimas egzaminui ir jo laikymas								14	
Iš viso	32		32				64	69	

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Kaupiamasis vertinimas:			Studentui leidžiama laikyti egzaminą tik tuo atveju, jeigu jis semestro metu atsiskaitė visus numatytus tarpinius atsiskaitymus (2 testai ir 2 prezentacijos). Studentui, per semestrą be pateisinamos priežasties praleidusiam daugiau nei 30% paskaitų, pratybų ar seminarų, sesijos metu egzamino laikyti neleidžiama.
Testų vidurkis	30 %	semestro metu	10 (puikiai). Puikios, išskirtinės žinios ir gebėjimai. Teisingai atlikta 95-100 proc. užduočių. 9 (labai gerai). Tvirtos, geros žinios ir gebėjimai. Teisingai atlikta 85-94 proc. užduočių. 8 (gerai). Geresnės nei vidutinės žinios ir gebėjimai. Teisingai atlikta 75-84 proc. užduočių. 7 (vidutiniškai). Vidutinės žinios ir gebėjimai, yra neesminių klaidų. Teisingai atlikta 65-74 proc. užduočių. 6 (patenkinamai). Žinios ir gebėjimai blogesni nei vidutiniai, yra klaidų. Teisingai atlikta 55-64 proc. užduočių. 5 (silpnai). Žinios ir gebėjimai tenkina minimalius reikalavimus. Teisingai atlikta 51-54 proc. užduočių. 4, 3, 2, 1. Netenkinami minimalūs reikalavimai.
Pranešimai (prezentacijos)	20 %	semestro metu	Vertinama: informacijos paieškos ir sisteminimo gebėjimai; <u>darbo turinys ir struktūra</u> (t.y. ar turinys atitinka temą, teksto koherencija ir pan.); kritinė refleksija; referato pristatymas grupėje.
Egzaminas raštu	50 %	pabaigus semestrą	10 (puikiai). Puikios, išskirtinės žinios ir gebėjimai. Teisingai atlikta 95-100 proc. užduočių. 9 (labai gerai). Tvirtos, geros žinios ir gebėjimai. Teisingai atlikta 85-94 proc. užduočių. 8 (gerai). Geresnės nei vidutinės žinios ir gebėjimai. Teisingai atlikta 75-84 proc. užduočių. 7 (vidutiniškai). Vidutinės žinios ir gebėjimai, yra neesminių klaidų. Teisingai atlikta 65-74 proc. užduočių. 6 (patenkinamai). Žinios ir gebėjimai blogesni nei vidutiniai, yra klaidų. Teisingai atlikta 55-64 proc. užduočių. 5 (silpnai). Žinios ir gebėjimai tenkina minimalius reikalavimus. Teisingai atlikta 51-54 proc. užduočių. 4, 3, 2, 1. Netenkinami minimalūs reikalavimai.

Autorius	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidimo vieta ir leidykla ar internetinė nuoroda
Privaloma literatūra				
1. Długosz-Kurczabowa K., Dubisz S.	1998 i nast.	<i>Gramatyka historyczna języka polskiego</i>		Warszawa
2. Walczak B.	1985	<i>Zarys dziejów języka polskiego</i>		Warszawa
3. Strutyński J.	1996	<i>Elementy gramatyki historycznej języka polskiego</i>		Kraków
4. (red. H.Karaś)	1994	<i>Gramatyka historyczna języka polskiego. Materiały do ćwiczeń</i>		Warszawa
Papildoma literatūra				
1. Klemensiewicz Z.	1975	<i>Historia języka polskiego</i>		Warszawa
2. Dąbrowska A.	2000	<i>Język polski</i>		Wrocław
3. Dubisz St.	2000	<i>Język – Historia – Kultura</i>		Warszawa
4. Moszyński L.	2006 (1984)	Wstęp do filologii słowiańskiej		Warszawa

Aprašą parengė	Parašas	Patvirtinta	Parašas
Doc. dr. Viktorija Ušinskienė		Lenkų filologijos SPK posėdyje 2023-06-12	

Atnaujinta 2023-06-12

COURSE UNIT (MODULE) DESCRIPTION

Course unit (module) title	Code
DZIEJE JĘZYKA POLSKIEGO	

Academic staff	Core academic unit(s)
Coordinating: doc. dr Viktorija Ušinskienė	Wydział Filologiczny, Instytut Języków i Kultur Regionu Bałtyckiego, Centrum Polonistyczne
Other:	

Study cycle	Type of the course unit
BA (studia licencjackie)	Przedmiot obowiązkowy

Mode of delivery	Semester or period when it is delivered	Language of instruction
Praca kontaktowa	5. semestr (jesienny)	polski

Requisites	
Prerequisites: znajomość języka polskiego na poziomie $\geq$ B2	Co-requisites (if relevant): brak

Number of ECTS credits allocated	Student's workload (total)	Contact hours	Individual work
5 ECTS	133	64	69

Purpose of the course unit

Przedmiot ma na celu rozwój kompetencji **zawodowych** przyszłych badaczy języka: zapoznanie studentów z dziejami języka polskiego jako systemu językowego, jak też z czynnikami zewnątrzjęzykowymi (politycznymi, gospodarczymi, kulturowymi itp.) kształtującymi rozwój języka polskiego w poszczególnych dobach oraz z głównymi tendencjami rozwojowymi w podsystemach języka polskiego (fonologicznym, fleksyjnym i leksykalnym).

Wykonywanie zadań praktycznych i badawczych pozwoli też na rozwój kompetencji **ogólnych**, takich jak: myślenie analityczne i krytyczne, umiejętność konstruktywnej pracy w grupie, stosowanie zdobytej wiedzy w praktyce.

Learning outcomes of the course unit	Teaching and learning methods	Assessment methods
<p>ZAKŁADANE EFEKTY KSZTAŁCENIA Studenci potrafią:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prawidłowo posługiwać się pojęciami językoznawstwa diachronicznego; - stosować w praktyce metody historycznego językoznawstwa porównawczego; - klasyfikować język polski w systemie języków indoeuropejskich, wyjaśniać jego powiązania genetyczne; - zbierać i systematyzować informacje oraz krytycznie je oceniać; - definiować główne etapy rozwoju języka polskiego i okoliczności kształtowania się jego odmiany literackiej; - analizować specyfikę języka staropolskiego, jego systemu gramatycznego oraz słownictwa, porównując je ze zjawiskami współczesnego języka polskiego (częściowo też – z językiem litewskim); - czytać, rozumieć i analizować polskie zabytki piśmienne XIII-XIX w.; - zorganizować swoją pracę i naukę poprzez dobór odpowiednich strategii realizacji zadań i planowania czasu. 	<p>METODY DYDAKTYCZNE Wykłady problemowe, wykłady z prezentacją multimedialną. Metody informacyjne (analiza literatury). Metody aktywizujące (praca w grupach i parach, burza mózgów, dyskusja). Zadania badawcze i praktyczne (analiza tekstów, form gramatycznych, przygotowanie i prezentacja referatów).</p>	<p>OCENA SUMARYCZNA: warunkiem uzyskania zaliczenia jest aktywny udział w wykładach i seminariach (pozytywne oceny z 2 testów i 2 referatów/ prezentacji) oraz zaliczenie egzaminu pisemnego (zadania typu zamkniętego i otwartego, analiza tekstu). Przy zaliczeniu brana jest pod uwagę frekwencja: student może opuścić nie więcej niż 30% zajęć.</p>

Content	Contact hours							Individual work: time and assignments	
	Lectures	Tutorials	Seminars	Workshops	Laboratory work	Internship	Contact hours, total	Individual work	Tasks for individual work
1. Pojęcie, przedmiot, cele i metodologia językoznawstwa diachronicznego; metoda porównawcza, rekonstrukcja wewnętrzna i zewnętrzna, teoria „falowa”, prawa fonetyczne.	2		1				3	2	Czytanie i analiza wybranych tekstów naukowych. Zadania praktyczne (Nr. 1, p. 167-171, Nr. 3, p. 68-77).
2. Pojęcie rodziny językowej. Rodzina języków indoeuropejskich. Języki praindoeuropejski a prasłowiański. Klasyfikacja języków słowiańskich (podgrupy wschodnia, zachodnia i południowa).	2		1				3	2	Czytanie i analiza wybranych tekstów naukowych. Zadania praktyczne (Nr. 3, p. 15-47).
3. Problem etnogenezy i praojczyzny Słowian. Język prasłowiański: chronologia powstania i rozpadu, system językowy, podstawowe tendencje i procesy rozwojowe. Język staro-cerkiewno-słowiański, jego znaczenie oraz wpływ na rozwój innych języków słowiańskich.	4		4				8	6	Czytanie i analiza wybranych tekstów naukowych. Zadania praktyczne (Nr. 3, p. 35-52, Nr. 1, p. 171-204). I praca kontrolna.
4. Geneza języka polskiego (tło historyczne i chronologia), jego miejsce w rodzinie języków słowiańskich. Periodyzacja dziejów języka polskiego, jego zróżnicowanie gwarowe. Najstarsze źródła i zabytki.	2		2				4	7	Czytanie i analiza wybranych tekstów naukowych. Zadania praktyczne (Nr. 2, 17-55, Nr. 3, 52-64). I prezentacja.
5. Początki pisma polskiego. Rozwój grafii i ortografii. Traktaty i propozycje ortograficzne (XV-XIX w.).	3		2				5	3	Czytanie i analiza wybranych tekstów naukowych. Zadania praktyczne (Nr. 2, p. 61-79, Nr. 3, p. 64-68).
6. Ewolucja polskiego systemu fonologicznego: wokalizm, konsonantyzm, prozodia (X-XIX w.).	7		5				12	8	Czytanie i analiza wybranych tekstów naukowych. Zadania praktyczne (Nr. 3, p. 77-172).
7. Rozwój polskiego systemu morfologicznego (rzeczownik, przymiotnik, zaimek, liczebnik, czasownik). Kształtowanie się gramatycznej kategorii męskoosobowości.	4		3				7	8	Czytanie i analiza wybranych tekstów naukowych. Zadania praktyczne (Nr. 3, p. 175-247). II praca kontrolna.
8. Kształtowanie się polskiego języka literackiego: warunki historyczne, rola dialektów, wpływ łaciny i innych języków. Znaczenie polskiego języka literackiego w okresie rozbiorów Polski.	3		2				5	2	Czytanie i analiza wybranych tekstów naukowych. Zadania praktyczne (Nr. 2, p. 104-120, 212-220).
9. Ewolucja polskiego zasobu leksykalnego (najstarsze warstwy leksykalne, geografia i periodyzacja zapożyczeń, kontakty językowe według danych leksyki). Leksykografia historyczna.	3		2				5	2	Czytanie i analiza wybranych tekstów naukowych. Zadania praktyczne (Nr. 2, p. 96-104, 154-173, 241-255).
10. Początki językoznawstwa polskiego: najstarsze traktaty, gramatyki i słowniki.	2		2				4	7	Czytanie i analiza wybranych tekstów naukowych. Zadania praktyczne (Nr. 2, p. 255-295). II prezentacja.
11. Czytanie, tłumaczenie i analiza zabytków XIII-XIX w.			8				8	8	Czytanie i tłumaczenie tekstów, analiza form

									gramatycznych i leksykalnych (Lit-ra: Nr. 5, p. 9-116).
12. Przygotowanie się do egzaminu.								14	
Total	32		32					64	69

Assessment strategy	Weight %	Deadline	Assessment criteria
OCENA SUMARYCZNA:			Warunkiem uzyskania zaliczenia są pozytywne oceny z 2 testów i 2 referatów (prezentacji) oraz zaliczenie egzaminu pisemnego. Oprócz tego pod uwagę jest brana frekwencja: student może opuścić nie więcej niż 30% zajęć.
Prace kontrolne	30	w trakcie semestru	Zgodnie z zasadami obowiązującymi na Uniwersytecie Wileńskim osiągnięte efekty kształcenia oceniane są w skali 1-10: 10 – 95-100 % poprawnych odpowiedzi; 9 – 85-94 %; 8 – 75-84 %; 7 – 65-74 %; 6 – 55-64 %; 5 – 51-54 %; 4, 3, 2, 1 – oceny niedostateczne.
Referaty (prezentacje)	20	w trakcie semestru	Oceniane są: umiejętność wyszukiwania i systematyzacji informacji; treść i struktura pracy (czy treść odpowiada tematowi, spójność tekstu); krytyczna refleksja; prezentacja referatu w grupie.
Egzamin pisemny	50	Sesja egzaminacyjna	Zgodnie z zasadami obowiązującymi na Uniwersytecie Wileńskim osiągnięte efekty kształcenia oceniane są w skali 1-10: 10 – 95-100 % poprawnych odpowiedzi; 9 – 85-94 %; 8 – 75-84 %; 7 – 65-74 %; 6 – 55-64 %; 5 – 51-54 %; 4, 3, 2, 1 – oceny niedostateczne.

Author (-s)	Publishing year	Title	Issue of a periodical or volume of a publication	Publishing house or web link
Required reading				
1. Długosz-Kurczabowa K., Dubisz S.	1998 i nast.	<i>Gramatyka historyczna języka polskiego</i>		Warszawa
2. Walczak B.	1985	<i>Zarys dziejów języka polskiego</i>		Warszawa
3. Strutyński J.	1996	<i>Elementy gramatyki historycznej języka polskiego</i>		Kraków
4. (red. H.Karaś)	1994	<i>Gramatyka historyczna języka polskiego. Materiały do ćwiczeń</i>		Warszawa
Recommended reading				
1. Klemensiewicz Z.	1975	<i>Historia języka polskiego</i>		Warszawa
2. Dąbrowska A.	2000	<i>Język polski</i>		Wrocław
3. Dubisz St.	2000	<i>Język – Historia – Kultura</i>		Warszawa
4. Moszyński L.	2006 (1984)	Wstęp do filologii słowiańskiej		Warszawa

Zaktualizowano 12.06.2023